

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrstico. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Hrvatski učiteljski dom“ v Cirkvenici.

Dne 24. marca t. l. je bil v najlepšem delu morskoga kopališča Cirkvenice otvorjen »Hrvatski učiteljski dom«, ki ga je zgradila zagrebška »Učiteljska pripomočna i posmrtna zadruga«. — Ta dom je elegantno zgrajena moderna vila (Ružica) tik solnčnega in skupnega kopališča z lastnim gajem. V domu je 32 moderno urejenih sob z balkoni, terasami in razgledom na divno Jadransko morje. V hiši so hladne in tople kopeli, vodovod, plinova razsvetljava, dobiva pa se tudi vsa oskrba. Cena je dnevno od 2 K dalje. — Priporočamo tovarišem in tovarišicam slovenskim učiteljem in učiteljicam, ki jim je zdravje omajano in ki jim dopuščajo sredstva, da se nastanijo v »Hrvatskem učiteljskem domu«, ako nameravajo odpotovati v Cirkvenico, ki je najlepše hrvaško morskopališče. Naši hrvaški bratje bodo vsakega od nas sprejeli z ljubeznijo in presrčnoštvom. — Prospekte daje brezplačno: Uprava »Hrvatskega učiteljskega doma« v Cirkvenici.

Poziv!

Slovensko učiteljstvo (Kranjsko!) in slovensko šolstvo (Koroško, Stajersko, Trst!) bide danes svoj najsilnejši eksistenčni boj, ki zahteva mož neupogljivega značaja, krepke volje, mladostnega navdušenja in velike ljubezni. Bolj nego kdaj potrebuje naš stan v današnjih razmerah delavcev, ki so si v polni meri svesti svojih velikih nalog in dolžnosti!

Da se zaveda tega tudi naš naraščaj, je pokazal v zadnjih letih že na treh svojih abiturijentskih sestankih. Pokazal je, v koliki meri se je pripravil na svoje kulturno pionirstvo in v kateri smeri hoče delovati v dosego svojih smotrov.

Po lepo uspeh prejšnjih treh sestankih pa pride letos

IV. sestanek

avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih abiturientov in abiturientin.

V dogovoru z vsemi učitelji je sklenil podpisani »Osrednji pripravljalni odbor«, da se vrši ta sestanek

17., 18. in 19. julija t. l. v Ljubljani.

Ker bo priobčen natančen program itak pravočasno po vseh naprednih slovenskih in hrvaških listih, omenjamo samo, da bo sestajal iz zborovanja, koncerta in veselice v veliki dvorani ljubljanskega »Narodnega doma«. Udeležbo so priglasila doslej že skoro vsa avstr. jugosl. učiteljska, in tako upamo, da bo ta izključno stanovski (ne politični!) sestanek dostojna manifestacija naših idej in smotrov!

Podpisani »Osrednji pripravljalni odbor« vabi tem potom na sestanek še enkrat vse avstr. jugoslovanske učiteljske abituriente in abiturientinje, da pokažejo s svojo udeležbo in svojim sodelovanjem, da se zavedajo dolžnosti, ki jih jim bo stavil stan, v katerega vstopamo. Vabimo na sestanek prav presrčno tudi vse bodoče tovariše-učitelje, predvsem mlajše učiteljstvo. Vabimo dalje tudi vsa napredna javnost, da pokaže, v koliki meri simpatizira s težnjami našega stanu in v koliki meri nas hoče podpirati na težki, a veliki poti, ki jo nastopamo. Pričakujemo, da se odzovejo temu vabilu vsi v čim največjem številu.

Osrednji pripravljalni odbor.

Opomba: Posebnih vabil ne bomo razpošiljali.

„Slovenskemu Narodu“ v odgovor.

Na ponovni napad v »Slov. Narodu« št. 141 z dne 23. t. m. odgovarja podpisani upravni svet Učiteljske tiskarne sledeče:

1. Članek v Obrambnem vestniku »Učiteljskega Tovariša« pod naslovom

»Liberalci in klerikalci proti Učiteljski tiskarni« ni izšel iz upravnega sveta Učiteljske tiskarne. Nima pa upravni svet Učiteljske tiskarne nobene pravice preprečiti člankov v »Učiteljskem Tovarišu«, ker je ta last »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

2. Učiteljska tiskarna je ustanovila »Dan« kot neodvisno glasilo, ki mora biti pisano strogo v narodnem, naprednem in svobodnem smislu. Odprt pa je ta list vsem tistim, ki hočejo v njem razkrivati rane bōdisi te ali one stranke. Na tem stališču bo stal »Dan« tudi vnaprej, in naj bo to »Slov. Narodu« ali nekaterim gospodom okrog njega prav ali ne.

3. Zaradi tega tudi za boj, ki ga je vodila javnost v »Dnevu« proti dr. K. Trillerju, ni odgovorna Učiteljska tiskarna, oziroma njen upravni svet, temveč javnost sama, ki je ogorčena nad činom dr. Trillerja dala duška v edinem neodvisnem listu in tudi dosegla svoj namen.

4. Ultimata, ki ga je sklenil poslani Učiteljski tiskarni izvrševalni odbor narodno-napredne stranke v zadnji svoji seji, do danes še nismo prejeli. Mislimo pa, da so člani izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke sami prišli do spoznanja, da nimajo pravice pošiljati nam takega ultimata. Saj izvrševalni odbor narodno-napredne stranke kot politični organ nima nobenega stika z Učiteljsko tiskarno, ki je strogo gospodarsko podjetje. Če pa vendar prejmemo »ultimatum«, ne bomo ostali dolžni točnega odgovora.

5. Edino iz političkih nagibov baje se bavi »Slovenski Narod« z našo tiskarno. Žalostno je, da ti gospodje ne znajo ločiti politike od gospodarskega podjetja. Iz vsega početja se vidi preveč jasno konjsko kopito zavisti nad našim lepim napredkom in razvojem. Naj le bijejo naši nazadnjaški in naprednjaški sovražniki po naši tiskarni; tem tesneje se strnejo naše vrste, in če jih klerikalna hudobija ni mogla streti, jih tudi zlobnost »Slov. Naroda« ne bo.

6. Z ogorčenjem zavračamo očitane »Slov. Naroda«, da lovi Učiteljska tiskarna stare naročnike Narodne tiskarne. Le na dan z imeni in slučajni! Mi pa lahko po-

vemo, na kakšen način se nam je odvzelo že marsikaterega naročnika, kakor: deželni odbor, deželno vladno, šolske tiskovine, mestno hranilnico, magistrat itd. deloma od Katoliške, deloma od Narodne tiskarne, četudi smo bili tuintam najnižji ponudniki. Če je pa slovenska javnost pokazala z obilnejšimi drugimi naročili svojo naklonjenost do Učiteljske tiskarne, je to edinole uspeh našega solidnega in realnega postopanja napram strankam in naklonjenosti javnosti napram naprednemu učiteljstvu. Neljubo nam je poudarjati te reči v javnosti, a prisilil nas je v to »Slov. Narod« s svojimi ostudnimi napadi.

7. Lojalnost in kolegialnost Narodne tiskarne spričuje najbolj dejstvo, da nam ponovno očita v »Slov. Narodu« pomoč, ki nam jo je nudila v neki momentani stiski za papir, katera stiska je nastala zaradi neugodnega trgovskega sklepa. Za to pomoč smo bili Narodni tiskarni hvaležni in smo ji tudi papir do zadnje pole vrnili, oziroma takoj plačali. V pojasnilo javnosti omenjamo, da vlada ta hvalisana kolegialnost pri vseh ljubljanskih tiskarnah, da si pomagajo v stiski s papirjem ali s posejevanjem črk, okraskov itd., ker nobena tiskarna nem ore imeti vsak čas vsega v zalogi, da ustreže kakim posebnim željam naročnikov. A do danes stoji edini primer v zgodovini ljubljanskih tiskarn, da bi se drugi tiskarni ta pomoč vedno in vedno predbacivala in izigravala v njeno škodo. In to dela napredna slovenska tiskarna proti napredni slovenski tiskarni in to celo tista tiskarna, ki smo ji bili tudi mi vedno drage volje na uslugo.

8. Naravnost podla pa je trditev »Slovenskega Naroda«, da čaka Narodna tiskarna že nekaj let na par sto kron, ki jih ima dobiti. Na dan, gospoda okrog »Slov. Naroda« in Narodne tiskarne, z dotičnim računom, ki baje še ni poravnal od Učiteljske tiskarne! Čemu ste čakali par let na to? Ali je morda tudi to vzrok vaše kolegialnosti napram nam?

9. Glede našega gospodarjenja pa vam rečemo: »Pometaj vsak pred svojim pragom! Nam ni mar vašega gospodarstva in se ne vtikamo vanje; zato pa tudi vas nič

LISTEK.

† Prof. Milan Pajk.

O pokojnem prof. Milanu Pajku smo dobili od prijateljske strani te-le vrstice:

Udeležence lanskega »Počitniškega tečaja« spominjam na onega prijaznega gospoda, ki nam je razkazoval in razlagal znamenitosti stare Emone in nas potem s stolpa na Gradu opozarjal na razne znamenitosti Ljubljane in njene lepe okolice. Ta prijazen gospod je bil prof. Milan Pajk, ki so ga dne 19. junija 1913 — v žalost vsem, ki so ga poznali — v veličastnem izprevodu odnesli k večnemu počitku v rodovinsko rakev k Sv. Krištofu.

Splošno se je čul le en sam hvalni glas: »Škoda ga je!«

Da, škoda ga je! To čutimo tudi mi učitelji v današnji brezpravni, težki, kruti dobi!

Pokojnika sem pred nekaj leti spoznal v P. na Gorenjskem, kjer je nekaj veselih in srečnih ur preživel s svojo cenjeno zaročenko. Dobil sem bil od njega tudi poročno obvestilo. Pozneje sva se večkrat v Ljubljani srečala. Ako ga ob taki priliki slučajno nisem opazil in pozdravil, je pa on mene pozdravil. Dasj učen, je bil vendar skromen in prijazen. Čast njegovemu spominu!
K.

Šaljivi prirodo opis slovenskega učitelja.

Na skupnem zborovanju Celjskega in Šaleškega učiteljskega društva v Soštanju dne 1. junija 1913 v svrhu dobre zabave in boljše prebave predaval pri banketu Silvester Košutnik.

Splošne opazke. — Slovenski učitelj se navadno šteje med ljudi, torej med one stvari, ki jih je Bog ustvaril po svoji podobi. Le tuintam ga posamezni zemljani ne merijo s človeškim merilom, ampak ga zapostavljajo med nekaka bitja nižje vrste. Vendar pa so spoznali strokovnjaki, da se ga ne sme vrivati med dvoonožne prežvekovalce, čeprav leto za letom — posebno na enorazrednicah — z nekaterimi izjemami prežvekuje skoraj eno in isto učno snov. Nasprotno so dognali strokovnjaki, da se mora slovenskega učitelja prištevati med sesalce. Kako trdijo prav, razvidimo na primer danes sami na lastne oči, če pogledamo po našem omizju; vsak izmed nas ima pred seboj posodico vina ali piva, iz katere posode z isto vnmemo sesa prikupljivo tekočino, kakor je svoječasno iz materinih prsi sesal mleko.

Slovenski učitelj živi po vseh slovenskih deželah in mu najbolj ugaja slovensko podnebje. Časih tudi zaide v tujino, kjer mora nekaj časa igrati vlogo bele vrane, dokler se ne prilagodi tujim odnošajem;

a taki slučajni so dandanašnji redki. Če že zaide slovenski učitelj v tujino, ostane tudi tam navadno še vedno zvest sin svojega naroda in tudi med tujci čuti s svojimi rojaki; najdejo pa se eksemplari, ki se celo izgube med sosednim narodom. Znan mi je slučaj, ko se je tovariš prilagodil zgornještajerskim razmeram tako, da je prišel čez dve leti nazaj v Maribor k drugi izkušnji z običajnim zgornještajerskim izgovorom in običajnim zgornještajerskim — »kro-fom«; in vendar je pri razstanku po maturi imel še celo nedolžen vrat z ovratnikovo številko 36.

Razen svojega materinega jezika govori slovenski učitelj še kakšen drug jezik, takozvani drugi deželni jezik. To bi mu moralo navidezno dajati nekako prednost pred onimi učitelji, ki so podkovani le z enim deželnim jezikom. V resnici pa ni tako, ampak se narobe kjerbodi daje prednost enojezično nadarjenemu šolniku. In čemu? — Večjezičnost je v gotovih slučajih namreč veliko hujše zlo nego enojezičnost. Vzemimo primer. Če si slovenski učitelj — kar se pa še ni prigodilo do danes — odgrizne svoj fizični jezik, to je tisti mesnati strok v ustih, ki modulira in omogočuje govor — izgubi obenem oboje deželna jezika, medtem ko nemški učitelj na severu in italijanski na jugu pri tej eventualni nesreči izgubita le po enega. To trditev je na prvi mah slišati sicer kot veliko neumnost, a je v resnici istinita, istinita

namreč ali kot trditev — ali kot neumnost.

Ker ima torej enostavnost v jeziku svoje gotove dobre strani, se izkušajo nekateri učitelji prilagoditi temu dejstvu, izkušajo biti deležni teh dobrot in gledajo z največjo vztrajnostjo, kako bi pozabili — svoj materni jezik. In ko so enkrat tako daleč, da se zde dovolj gluhi napram zvokom domačega jezika, tedaj jim zori pšenica v najlepšem zlatem klasju. Dobre službe in druge ugodnosti se jim stavijo na ponudbo, v intelektualnem oziru se jih cenil nad druge tovariše, na ven, na javnost se jih odkljuje — v resnici pa so celo navadna podloga tujčevi peti.

Takoj v začetku sem rekel, da je slovenski učitelj podoben človeku, in ker se kot ljudje dovolj dobro poznamo, nočem torej slovenskega učitelja popisati kakor po šabloni od pet do temena, od zunaj na znotraj, ampak hočem omeniti samo nekatere prirodo opisne posebnosti. — Da ima slovenski učitelj glavo, je znano, čeprav mu dobri sosedji radi očitajo, da stori večkrat to ali ono brez glave. Komur se dozdeva, da bi učitelj ne imel glave, naj bo prepričan, da je to edino le optično varanje. Pač pa se je opazovalo, da učitelji-začetniki radi za trenutke, toda samo za trenutke izgube glavo, kadar vsako leto enkrat kakor strela z jasnega neba nepričakovano stopi gospod nadzornik kot nekak šolski »pontifex maximus« v šolsko